

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

Den graciøse og groteske

HAANING I FELTEN Vejret i øjeblikket appellerer nok mest til discipliner som vadefugletjek og småfuglelusk snarere end trækobs. Stylteløber er en smuk art, men har du styr på hvordan du kønsbestemmer dem, eller for så vidt aldersbestemmer dem? Denne rigt illustrerede artikel fortæller hvordan du skal gøre, hvis du en dag snubler over dens lange røde ben på din fugletur...

Den aktuelle vejrudsigt indbyder ikke til det store på landets træklokaliteter. I stedet er det måske en idé at opsøge vadefuglelokaliteter, da kulde og nordlige vindretninger virker til at få vadefuglene til at bremse op og raste. Arter der kunne være i spil, er begge tundrahjeller, da der er mange hjejleflokke rundt omkring i landskabet, men også sjældne præstekraver (Tyskland havde deres første mongolske præstekrave den 9. maj), pomeransfugle, der i år ses på mange forskellige lokaliteter, samt ikke mindst stylteløber, hvor et par i ynglehumør har besøgt Sybergland nær Kerteminde på Fyn den 5. maj og senere Agger Tange i Nordvestjylland den 8. maj og frem.

I går, den 12. maj, blev en ny stylteløber fundet på Skjern Enge. Den er pp i dag.

Parret fra Fyn og Agger Tange ser ud til at være de samme fugle, og at de er i ynglehumør, ses tydeligt ved, at de har parret sig på begge lokaliteter, og på Agger Tange har de desuden foretaget redeskrab, bortjagning af andre vadefugle og afledning/bortjagning af knopsvaner.

Det er jo spændende.

Stylteløberparret forsøger at aflede/bortjage et par knopsvaner. Agger Tange den 11. maj 2020. Foto: Henrik Haaning Nielsen

Stylteløber er en befriende nem art at artsbestemme. Den er meget karakteristisk på grund af det sort-hvide indtryk og de ekstremt lange røde ben. Stylteløber er på samme tid både graciøs og grotesk.

Er man så heldig at finde en, er det oplagt at få den korrekt køns- og aldersbestemt.

Kønsbestemmelse af stylteløbere er heldigvis ret ligetil, når man ved, hvad man skal gøre.

Som med så mange andre fuglearter er det hannen, der er stærkest i farverne og mest kontrastrig.

Det er let at vurdere, når man har et par sammen. Men måske er det sværere med enlige fugle?

Stylteløbere, hun (til venstre) og han, Lesbos den 21. april 2009. Bemærk hunnens brunlige skulderfjer (ryg) i forhold til hannens knaldsorte ditto. Foto: Helge Sørensen

Hannerne har imidlertid knaldsorte skulderfjer og vinger, uden brunt skær, men med en flaskegrøn og purpur glans på skulderfjer og dækfjer når sollys falder derpå. Det skaber en meget stor kontrast til den hvide krop og overvejende hvide hals og hoved. Hannerne virker med andre ord skarpt afsatte sort-hvide. Også undervingerne er knaldsorte mod hvide armhuler og hvid krop. Ofte har de et sart laksefarvet skær på brystet, men det ses sandsynligvis kun i yngletiden.

Stylteløber, han, Lesbos den 28. april 2009. Bemærk knaldsorte skulderfjer, tertiærer og vinger og at der ikke opleves nogen kontraster mellem skulderfjer og vinger. Bemærk også det svagt laksefarvede område på brystet. Foto: Helge Sørensen

Stylteløber, hun, Lesbos den 28. april 2009. Bemærk de brune skulderfjer og tertiærer der danner kontrast til vingens sorte svingfjer og dækfjer. Sammenlign med billedet af hannen ovenfor. Foto: Helge Sørensen

Hunnerne er i første omgang kendetegnet ved at fremstå svagere i farverne og kontrasterne. En hun opleves dog også kontrastrig, alene på grund af den hvide krop og de mørke vinger og skulderfjer. Imidlertid er

skulderfjerene (som man vil opfatte som ryggen på stående fugle) altid mere brunt farvede og uden glans. Det samme gælder tertiærerne. Det danner en kontrast til mørkere, mere sortagtige vinger, hvor der er metallisk grønlig eller rosa skær i dækfjerene i den rette belysning.

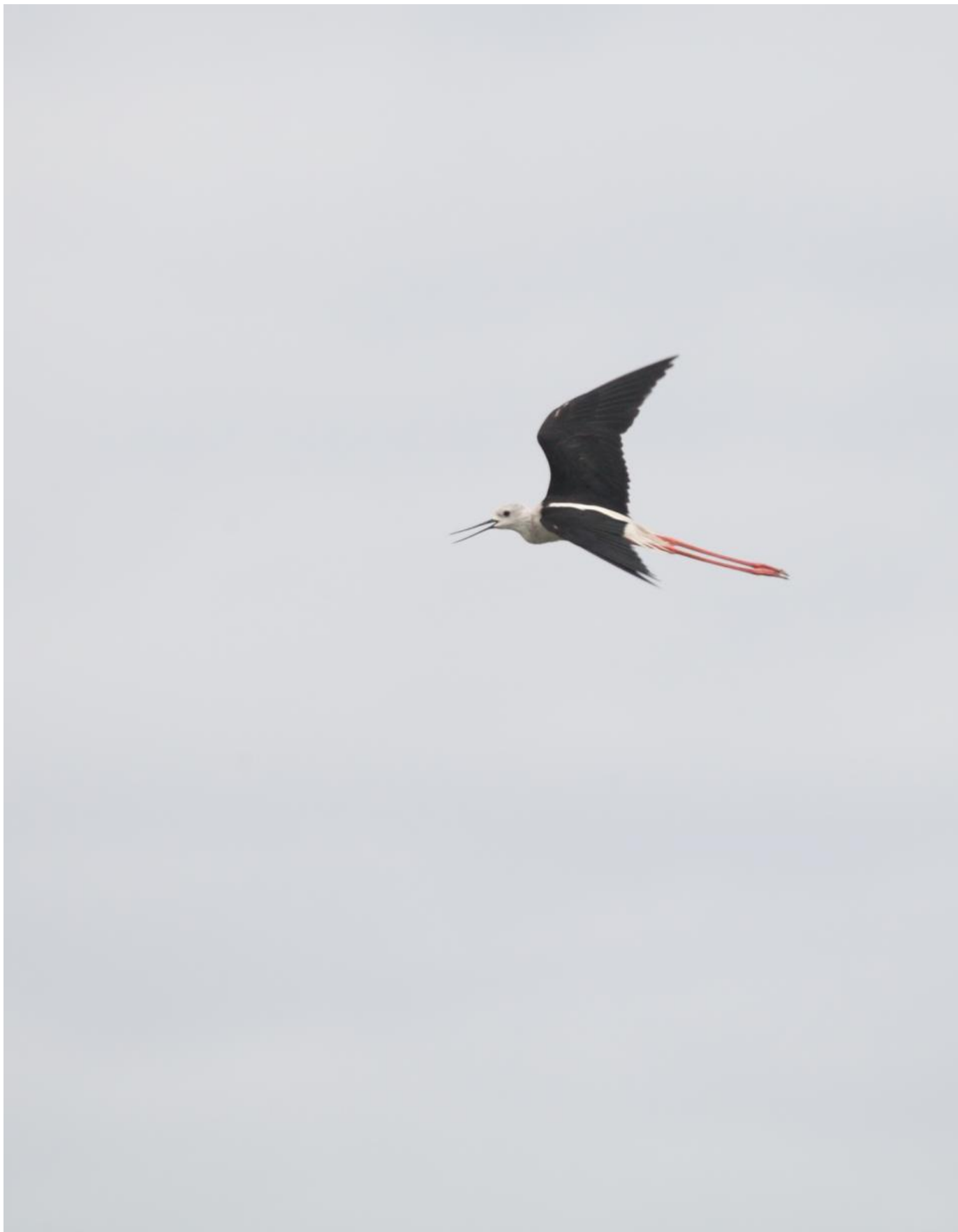
Har man en enlig huntype, hvor ryggen virker brunlig, er det vigtigt at følge op på hvordan vingerne ser ud. Man er da nødt til at vente på at den enten strækker vinger eller letter. I den forbindelse skal man være opmærksom på, hvor vidt den har en ret tydelig lys/hvidlig vingebackant, som man især opfatter på armsvingfjerene. Er det tilfældet, er der ikke tale om en hun, men en 2K (en fugl i sit andet kalenderår). På 2K-fugle er vingerne som helhed typisk også mere brune i forhold til 3K+ hunner, hvor vingerne som sagt er sortagtige i kontrast til de brune skulderfjer. 2K-fugle vil også have ret blege rødlig ben.

Stylteløber, 2K, Khok Kham, Thailand den 28. april 2011. Bemærk den lyse bagkant på vingen, der godtgør aldersbestemmelsen til 2K (en fugl i sit andet kalenderår). Adulte fugle (3K+) har ingen lys bagkant. Bemærk også de ret svagt farvede ben. Sammenlign desuden med billederne af 3K+ fuglene nedenfor. Foto: Helge Sørensen

Stylteløber, 3K+ hun, Ungarn den 17. maj 2015. Bemærk hunnens brunlige skulderfjer og tertiærer der danner kontrast til sort vinge uden lys bagkant. Foto: Helge Sørensen

Stylteløber, 3K+ han, Khok Kham, Thailand den 7. august 2010. Bemærk hannens helt sorte skulderfjer og vinger uden kontraster. Foto: Helge Sørensen

Hovedtegninger varierer hos begge køn. De kan begge være hvidhovedede og hvidhalsede, men har som regel mindst lidt mørkt i nakken. Hos begge køn kan ses mørkt på baghalsen, på issen og i ansigtet. Nogle gange diffust aftegnet, andre gange klart aftegnet. Det er imidlertid skulderfjerenes (der, som sagt, opfattes som ryggen på stående fugle) og vingernes farve og udseende, der bestemmer kønnet.

Stylteløbere, blandflok af hanner og hunner, Lesbos den 23. april 2009. Bemærk først og fremmest den store variation i hovedtegningernes udseende. Bemærk også forskellen mellem hanner og hunner, hvor hunnerne danner en kontrast mellem brunlig "ryg" og sorte vinger, mens hannerne har ligeså sort "ryg" som vinger. Grunden til "gåseøjnene" omkring ryg, er fordi, der i virkeligheden er tale om skulderfjerene, men de opfattes som ryggen, når man iagttager stående fugle. Ryggen er faktisk hvid, og fremstår som en hvid kile i flugt, hvilket også kan ses på flugtbillederne ovenfor. Foto: Helge Sørensen.

Man kan givetvis forvente at stylteløber vil blive mere regelmæssig, også som ynglefugl, i takt med klimaforandringerne. Arten blev taget af SU-listen fra og med 2016, efter 69 godkendte fund af i alt 98 fugle, med en støt stigende tendens. F.eks. var der to fund i 1970erne, fire fund i 1980erne, 14 fund i 1990erne, 16 fund i 00erne og 21 fund i perioden 2010-2015.

Første yngleforsøg skete på Tipperne i 1994. Andet yngleforsøg skete på Bygholm Vejle i 2005, mens der var tre ynglefund i 2012: Lille Vildmose (yngleforsøg), Kongens Mose (3 klækkede unger, der dog formodes præderet, allerede dagen efter de blev set første og eneste gang) og Nagbøl i Sønderjylland (yngleforsøg). I 2013 lykkedes det for et par i Lille Vildmose at få to unger på vingerne. I 2015 ynglede et par i Nygård Sø nær Rørvig der fik fire unger, hvoraf tre blev flyvefærdige.

Stylteløberparret fra Lille Vildmose i 2013 jager traner på porten. Lille Vildmose den 5. juni 2013. Dette par fik to flyvefærdige unger. Foto: Henrik Haaning Nielsen

Det er sidste gang, der har været ynglen i Danmark, men det bliver særdeles spændende, hvad der kommer til at ske på Agger Tange i år. Igår blev de i al fald observeret samme sted, hvor de i forgårs lavede redeskrab, og i dag er kun hannen set. Hvis det er fordi hunnen ligger på rede, kan det gå hen og blive Danmarks 8. ynglefund.

Tak til Helge Sørensen for de flotte billeder til denne artikel.

 Dato:
13. 05. 2020

 Skrevet af:
Henrik Haaning Nielsen

 Fotos af:
Henrik Haaning Nielsen
Helge Sørensen

 Emner:
SJÆLDNE FUGLE

 Tags:
ALDERSBESTEMMELSE, HIT, KØNSBESTEMMELSE, STYLTELØBER, TWITCH, YNGLEFUND